

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Közös mű; jogosulatlan átvétel megítélése tanítói segédletek esetében

Ügyszám: SZJSZT-07/09.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság megkeresése

A bíróság által feltett kérdések:

- 1.) A peres felek közös neve alatt megjelent „*A tanulási zavarok korrekciója kisiskolás korban*” című kiadványban a felek szerzősége hogyan minősíthető. A kiadvány tartalma szerzői jogi oltalom alatt áll-e. Ha nem, vagy nem teljesen, úgy mely részek állnak oltalom alatt.
- 2.) Nyilatkozzanak az alperes védekezésére, kiemelten a tanmenetet illetően.
- 3.) Adjanak választ arra, hogy a felperes által a perben kifogásolt, az alperes egyedüli szerzősége alatt megjelent kiadványban szereplő, felperes által kifogásolt részek egyrészt oltalom alatt állnak-e, másrészt megállapítható-e az, amelyet a felperes keresetében állít, mely szerint az ő szellemi termékét az alperes a közös kiadványból úgy emelte át a következő kiadványba, hogy a vonatkozásban további fejlesztés, átdolgozás, stb, illetve lényegi változtatás nem történt. Így az a rész, amelyet a felperes kifogásol, hogy az alperes a fentiek szerint átemelt, ez a része szerzői jogi védelemben részesül-e, védett-e?
- 4.) Az alperesnek az új kiadványban megjelenő fejezete jogosulatlan felhasználásnak minősül-e, ha igen, ez miben nyilvánul meg.
- 5.) Nyilatkozzanak a felperes által beszerzett szakvéleményben foglaltakra, az helytálló-e.
- 6.) A per tárgyát képező műben a keresetben kifogásolt szövegrészek valóban azonosak-e a társszerzőségben megjelent eredeti műben lévő azonos szöveggel. Erre vonatkozóan a bíróság a felperes által kidolgozott táblázatot megküldi. (2008. január 28. napján beadott iratanyag, pontosan kidolgozza azt, hogy a felperes álláspontja szerint mi a plágium.) 7. sorszámú iratanyag + kiadványok eredetiben.
- 7.) Válaszoljanak, illetve tegyenek észrevételt, megállapítást mindarra, amit a bíróság kérdéseként nem tett fel, ugyanakkor a per eldöntése szempontjából lényeges, a végleges döntést befolyásoló információ.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1.

A szerzői jogi védelem fennállta a kiadvány egészét és egyes részeit illetően

Az eljárás tanács e kérdéskör vizsgálatánál először a második és harmadik alkérdéssel foglalkozott, mivel az arra adott válasz függvényében végezhető el az egyéb, szerzői jogilag releváns kérdések vizsgálata.

A szerzői jogi védelem fennállásának megítéléséhez az eljáró tanács elsődlegesen a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) alábbi rendelkezéseit vette alapul:

„1. § (3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiség, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélétől.

1. § (6) Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.

7. § (1) Szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.”

Az eljáró tanács a peres felek közös neve alatt megjelent kiadvány vizsgálata alapján megállapította összhangban az SzJSzT korábbi gyakorlatával (Lásd 22/2003; 04/07/I; 16/07), hogy a kiadvány egésze és annak egyes részei is eléri a szerzői jogi védelem fennállásához szükséges egyéniség és eredetiség szintjét ezért a kiadvány összességében szerzői jogi védelem alatt áll. E körben az eljáró tanács felhívja a figyelmet arra, hogy az egyéniség-eredetiség követelménye minden alkotás esetében, így a jelenlegi esetben is az alkotás egyedi kifejezőmódja, az alkotásban foglalt gondolatok egyéni megjelenítésére tekintettel áll fenn. A szerzői jogi védelem fennállásához tehát nem szükséges (bár természetesen nem is kizárt) az, hogy a műben foglalt gondolatok, elvek újszerűek vagy egyediek legyenek, amennyiben a szerző ezek feldolgozását egyedi módon végzi el.

Ezt azért fontos kiemelni, mert a vizsgált kiadvány tartalmi részei a szerzői jogi védelem szempontjából rendkívül vegyes képet mutatnak: alapvetően a kiadvány egy pedagógiai-pszichológiai jellegű tudományos alkotás, amely azonban számos helyen (kiemelkedő szellemi tevékenységet nem tükröző) puszta esetleírásokat, illetve a pedagógia és pszichológia területén általánosan használt feladatokat tartalmaz. Itt ismét hangsúlyozni kell, hogy nem a kiadvány tartalma vagy az elkészítéséhez szükséges szaktudás alapozza meg a szerzői jogi védelmet, hanem kizárólag annak formai megjelenése. A kiadvány egyedisége azonban jelen esetben két módon is fennáll: egyrészt a szerzők által alkotott egyéni-eredeti jellegű részek, másrészt a szerkesztő-szerzők által összeválogatott és elrendezett, önmagukban egyéni-eredeti jelleggel nem bíró részek folytán. A kiadvány összességében így az önállóan alkotott mű és a – főként önálló védelemben nem részesülő tartalmi elemek összeválogatásával született – gyűjteményes mű elemeit is magában hordozza.

Mivel a kiadványban a szerzői jogi oltalomban részesülő és oltalmi körön kívül eső részek elválaszthatatlanul összefonódnak, a kiadvány egyes részei tekintetében az eljáró tanács a következő általános megállapításokat teszi:

- nem részesülnek önálló védelemben a kiadvány azon részei, amelyek a pedagógia, illetve pszichológia területén általánosan alkalmazott módszereket, vizsgálatokat, leírásokat, szerkezeti elrendezéseket tartalmaznak: így pld. az ún. Edtfeldt-teszt, illetve Dyslexia Prognosztika Teszt, mint módszer szerzői jogi szempontból nem védett, védelemben részesülhet ugyanakkor a fenti vizsgálatok, módszerek alapján végzett felmérések eredményének leírása.
- Szerzői jogi szempontból védettnek minősül a kiadványban ismertetett programhoz kapcsolódó gondolatok leírása, ugyanakkor maga a program témaköreiben ugyancsak olyan, a kiadvány területén általánosan alkalmazott elemeket, eljárást tartalmaz (mozgásfejlesztés, testsémafejlesztés stb.) amelyek önmagukban nem állnak védelem alatt.
- a fejlesztő programban alkalmazott jelzések, rövidítések általános értelmezésüknél fogva (pld. aud. = auditív, verb.: = verbális) nem érik el a szerzői jogi védelem szintjéhez szükséges eredetiség szintjét
- a fejlesztő program tagolásában szükségszerűen alkalmazkodik a vizsgálati időszakhoz (a tanévhez), témakörei pedig a vizsgálat területén általánosan alkalmazottak (mozgások, testséma-, és percepciófejlesztés) ezért a védelemhez szükséges egyediség szintjét a fejlesztő program keretének kialakítási módja nem éri el.
- A fejlesztő programban található egyes feladatok egyedileg nem védettek, összeválogatásuk, elrendezésük módja azonban egyéni, eredeti jellegű.
- Az egyes fejlesztési területek leírása a védelem feltételül minimálisan szükséges egyéni-eredeti jelleget tartalmazza.
- A mellékletek és függelékek főként összeválogatásukban egyediek.

Szerzőséggel kapcsolatos megállapítások

A kiadvány címlapján annak szerzőjeként mind felperes, mind alperes neve fel van tüntetve. A kiadvány egyes részei tekintetében a szerzők személye ugyancsak feltüntetésre került, a peres iratokból kitűnően azonban mindkét fél vitatja nem csupán a közös név alatt megjelenő, de az ellenérdekű fél fejezeteinek szerzőségét is.

A szerzőség vélelmére vonatkozó alapvető szabályok az Szjt.-ben a következők:

„4. § (1) A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

(2) Szerzői jogi védelem alatt áll - az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül - más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

94/B. § (1) Az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették.”

E szabály értelmében tehát az egyes részek tekintetében szerző(k)nek azt kell tekinteni, akit a vonatkozó résznél szerzőként megjelöltek, kivéve, ha a másik fél kétséget kizáró módon bizonyítani tudja, hogy a szerző nem az adott résznél megjelölt személy. A „Mellékletek”, „Függelék” és „Irodalomjegyzék” részeknél a szerző személye nem került feltüntetésre, ezért e részeknél vélelmezhető, hogy a kiadvány címlapján megjelöltek szerint a szerzők e részeket közösen állították össze (vagyis az eredetiség hiányából fakadóan nem alkották, hanem szerkesztették).

Ad 2.

Az eljáró tanács szakértői feladatának jellegénél fogva nem tehet általános megállapításokat az alperesi védekezésre vonatkozóan. A per tárgyává tett kiadvány tanmenetnek minősíthetősége kérdése szintén kívül esik a szerzői jogi szakértői testület kompetenciáján. Az azonban jelen esetben is megállapítható – függetlenül attól, a kiadvány adott esetben tanmenetnek minősülhet-e vagy sem – hogy amennyiben az alperes a felperes szerzői jogi védelemben részesülő alkotását engedély nélkül átvette vagy átdolgozta önálló néven megjelentetett kiadványában, ez a felhasználás nem minősülhet az Szjt. IV. fejezetében szabályozott szabad felhasználási esetkörnek, mivel ebben az esetben az engedély nélküli felhasználás sérti az eredeti kiadvány társszerzőjének jogos érdekeit.

Ad 3.

A szerzőség védelmére vonatkozó, fent hivatkozott szabály figyelembevételével az eljáró tanács e körben azt vizsgálta, hogy a közös kiadványban kizárólag a felperes nevével jegyzett, illetve az alperessel közösen alkotott részek az alperesi önálló kiadványban felhasználásra kerültek-e.

- Az „Előszó” a közös kiadványban „a szerzők” aláírással jelent meg. Az alperesi kiadvány szintén tartalmaz előszót, ez azonban teljes egészében eltér a közös kiadvány hasonló fejezetétől, átvétel itt tehát semmilyen formában nem történt.
- A „Kisiskoláskori tanulási zavarok korrekciója” fejezet szerzőjeként a közös kiadvány felperest jelöli meg. Ez a fejezet azonban az alperesi kiadványban nem került átvételre.
- A „Fejlesztő Program” című fejezet szerzői a közös kiadványban megjelöltek szerint felperes és alperes. E fejezet tekintetében az eljáró tanács visszautal az 1. kérdésre adott válaszában elmondottakra:
  - o a fejlesztő programban alkalmazott jelzések, rövidítések általános értelmezésüknél fogva (pld. aud. = auditív, verb.: = verbális) nem érik el a szerzői jogi védelem szintjéhez szükséges eredetiség szintjét;
  - o a fejlesztő program tagolásában szükségszerűen alkalmazkodik a vizsgálati időszakhoz (a tanévhez), témakörei pedig a vizsgálat területén általánosan alkalmazottak (mozgások, testséma-, és percepciófejlesztés), ezért a védelemhez szükséges egyediség szintjét a fejlesztő program keretének kialakítási módja nem éri el;
  - o a fejlesztő programban található egyes feladatok egyedileg nem védettek, összeválogatásuk, elrendezésük módja azonban egyéni, eredeti jellegű lehet.

Fentiek alapján a közös kiadványban szereplő, feltehetően a felek közös munkája alapján kiválogatott feladatsor, amely a program időszaki ciklusonként meghatározott témaköreit tölti ki, védelmet élvez ugyan, azonban a feladatok a közös kiadványban szerkesztett módon szintén nem kerültek az alperesi kiadványban átvezetésre. Így összességében e fejezetnek csak olyan részei találhatóak meg alperesi kiadványban, amelyek önmagukban szerzői jogi védelmet az egyéni-eredeti jelleg hiányában nem élveznek.

- A „Mellékletek” című fejezet egyfajta példatár, amely elemeinek szerkesztettségében mutat egyediséget. E fejezet nagyfokú egyezést mutat az alperesi kiadvány „Ötlettár” című részével.
- A „Függelék” fejezet tartalma ugyancsak nagyfokú egyezést mutat mindkét kiadványban, azonban e fejezet részben ugyancsak szerzői jogi védelemben nem részesülő ötleteket, feladatokat tartalmaz, részben szerkesztettségét illetően is felmerül

a harmadik személytől történő átvétel lehetősége, mivel e fejezet jelentős része megegyezik a 48-as ügyszámon becsatolt, Porkolábné dr. Balogh Katalin neve alatt megjelent „Módszerek a tanulási zavarok csoportos szűrésére és korrekciójára” című tanulmányban foglaltakkal.

- Végül az irodalomjegyzék szintén számos egyezést tartalmaz mindkét kiadványban, ugyanakkor ezek az egyezések inkább a feldolgozott téma jellegéből adódnak (és így feltehetően a vonatkozó szakirodalom jelentős részét felölelik) mintsem tudatos válogatás és szerkesztés eredményeként jöttek volna létre.

Ad 4.

Az alperes az alperesi (új) kiadványt két önálló fejezettel bővítette: „A tanító és a fejlesztő pedagógus feladatmegosztása a tanítási-tanulási folyamatban” és a „Képességfejlesztés a tanítási-tanulási folyamatban” címmel.

A kérdésre adott válaszhoz a közös kiadvány létrejötte körülményeinek előzetes tisztázása lenne szükséges. Az ún. összekapcsolt művekre vonatkozóan az Szjt. a következőképpen rendelkezik:

„5. § (2) Ha a közös mű részei önállóan is felhasználhatók (összekapcsolt művek), a saját rész tekintetében a szerzői jogok önállóan gyakorolhatók. Az összekapcsolt művekből álló, együtt alkotott közös mű valamely részének más művel való összekapcsolásához az eredeti közös mű valamennyi szerzőjének hozzájárulása szükséges.”

A peres felek eljárás során tett nyilatkozatai a közös mű létrehozásának körülményeit illetően nem egybehangzóak. Abban az esetben ugyanis, ha az eredeti közös művet a szerzők (az abban foglaltakkal egyezően) közös alkotói cél elérése érdekében, együttesen és egymás részére tekintettel hozták létre, vizsgálendő, nem sérti-e a közös mű további hasznosítását az egyik szerzőtárs alkotásának kihagyásával, illetve e részek „pótlásával” született új alkotás. Abban az esetben azonban, ha bizonyítható, hogy az eredeti közös mű önálló részei egymástól függetlenül jöttek létre és utólagosan, nem a közös alkotás, hanem egyéb cél érdekében kapcsolódtak össze, a saját részek tekintetében a szerzők a továbbiakban önállóan is gyakorolhatják jogaikat – így az önálló rész szerzője saját művét átdolgozhatja, bővítheti stb.

Ad 5.

A felperes által beszerzett, K. A. által jegyzett szakvélemény részben szerzői jogi, részben a pszichológia szakterületéhez tartozó megállapításokat tartalmaz. Ez utóbbiak megítélésére – mivel azok szerzői jogi szempontból nem releváns megállapításokat tartalmaznak (pl. ki jogosult pszichológiai szűrési módszereket alkalmazni) – az eljáró tanács nem hivatott. A hivatkozott pszichológiai szűrések és eljárások, illetve azok leírása tekintetében azonban eljáró tanács álláspontja szerint nem állapítható meg felperes szerzői jogi védelemben részesülő művének, műrészleteinek átvétele. Kétségtelen ugyanakkor, hogy – mint arra az eljáró tanács már fentebb is rámutatott – az alperesi kiadvány gyakorlatilag szó szerinti átvételt tartalmaz a 48-as ügyszámon becsatolt, K. B. neve alatt megjelent „Módszerek a tanulási zavarok csoportos szűrésére és korrekciójára” című tanulmányában foglaltakkal, amely elsősorban szintén szerkezeti felépítése folytán részesül szerzői jogi védelemben.

Ad 6. és 7.

A kérdésre adott választ az eljárás tanács összevonta a 7. kérdésre adott válaszával, mivel a szövegrészek esetleges azonosságán túlmenően a szerzői jogi védelem (és jogsértés) megállapítása annak függvénye, hogy az eredeti szöveg egyéni-eredeti jellege folytán részesül-e szerzői jogi védelemben és így jogosulatlan felhasználása jogsértésnek minősülhet-e.

Eredeti szöveg (közös kiadvány)	Szövegazonosság (alperesi kiadvány)	Szerzői jogi védelemben részesül	Átvétele megtörtént
Borító és címlap	igen	nem (egyéni-eredeti jelleg hiánya)	
Fejlesztő program címlapja	igen	nem (egyéni-eredeti jelleg hiánya)	
Előkészítés, megfigyelések, mérések	nem	nem (egyéni-eredeti jelleg hiánya)	
Október-július	nem	feladatok összeválogatása, szerkesztése igen	nem
Pszichológiai mérések	igen	szöveg szerkesztése igen	igen (eredeti szerző kérdése, ld. korábban)
Figyelemvizsgálat	igen	szöveg szerkesztése igen	igen (eredeti szerző kérdése, ld. korábban)
Edtfeldt-féle vizsgálat	igen	nem (egyéni-eredeti jelleg hiánya)	
DPT	igen	nem (egyéni-eredeti jelleg hiánya)	
Kiegészítő mérések	igen	szöveg szerkesztése igen	igen (eredeti szerző kérdése, ld. korábban)
Tanulmányi képességvizsgálati és fejlődési lap	igen	nem (egyéni-eredeti jelleg hiánya)	

Marácziné dr. Mann Judit
a tanács elnöke

dr. Gondol Daniella
a tanács előadó tagja

dr. Munkácsi Péter
a tanács szavazó tagja